

2. MILIONARUL, GENERALUL GLAD ȘI IAPA-ROȘIE

ÎMBRĂCAREA LUI GLAD ÎN HAINE DE GENERAL

Până ce Glad, omul cu roata, să se îmbrace în haine de general, au trecut șase săptămîni și mai bine. La începutul acestor săptămîni a venit în *Metopolis* și „sora mea“ din *Marmația*. De plapumă nu m-a mai întrebat. Devenise văduvă, deși soțul îi mai trăia : tăietorul ei de lemne emigrase, din *Marmația* la *Lvov*, unde se înrolase ca ajutor de dulgher pe un tren-atelier de reparat cazărmi și grajduri de regimente.

„Sora mea“ n-a întrebat de mine cînd a sosit în *Metopolis*, a urcat dealul bisericii și a mers de-a dreptul spre șopronul de lîngă casa parohială, unde Glad își instalase roata pe un fus și se pregătea să facă din ea o fabrică de luminări de seu. În *Metopolis* seul nu costa aproape nimic. În cartierele dinspre fluviu se putea vedea prin curți, aproape tot anul, seu pus la uscat, pe frînghii și pe sirme, ca rufele. O molimă care dăduse prin oi și capre pe toată întinderea cîmpiei *Dicomesiei* și chiar prin vadurile de la *Cetatea de Lîună* — unde turmele fuseseră îngrămădite pentru a fi trecute spre Dobrogea și de aici spre drumurile Greciei și Turciei ca să fie salvate de molimă și să găsească iarbă nebolnavă — făcuse să scadă prețul seului la zero lei și cîțiva bani kilogramul. Seul curgea din toate părțile. Mai ales dinspre *Insula Măcelarilor* unde

din pricina molimii, mai mult decît în mod obișnuit, se tăiau zi și noapte oi și capre cu miile pentru a mai cîștiga cît de cît din pagubă. Dar ce să facă lumea cu atîta seu? Sciatica, reumatismul, înțepeneala de gît, de glezne și de genunchi, tot felul de răceli se tratau cu seu în *Metopolis*, în toate localitățile din jur și din cîmpia *dicomesiană* de peste fluviu, pentru ca lumea să se descotorosească de el. Dar cantitatea de seu crescuse prea mult ca să nu apară întrebarea: unde ar putea fi zvîrlit la un preț oarecare, fără a fi dat la cîini care se știe că nu-l mîncîcă? Săpun cu seu nu prea se face, nu spală bine și-ți miroso rufelee a stîină nemăturată. Cineva încercase un plasament în facerea alifiilor, a dresurilor femeiești pentru frumusețea tenului. Dar cît seu puteau înghiți dresurile, știut fiind că la cîteva grame de *Piatra-Sulimanului* nu merge mai mult de 50—100, să zicem 150 de grame de seu? O fabrică de luminări e altceva și Glad țintise bine cînd a venit cu roata în *Metopolis*. „Sora mea“ se instalase în șopron alături de Glad, măturase prin toate ghiozurile și proptise o ușă veche în canatul gol, răscolise cîteva zile în șir prin grămezile de fier vechi de lîngă uzina electrică și cărase de acolo cîteva saci de bidoane ruginite, cutii de conserve, ligheane și cazane sparte, bucăți de șină de cale ferată, capete de ață și frînghii. Dar cantitățile de vechituri de trebuință erau prea mari și prea grele ca să fie aduse în șopron cu brațele. Și atunci, „sora mea“ — în schimbul unei cațaveici cu guler de vulpe pe care n-o purta în vreme de vară și nu avea nevoie de ea nici mai tîrziu (în *Metopolis*, toamnele nu sînt reci și umede ca în *Marmația*) — a închiriat pentru cîtva timp un catîr bătrîn și o telegă pe două roate de la un mic harem de tătăroaice al căror bărbat dispăruse de mult și ele începuseră să se dedea la o viață mai la lumina zilei; tătăroaicele urmau să poarte cațaveica pe rînd, după ce avea să se termine marele post al Ramazan-ului.

După părerea mea, capitalul mort la care se cifra averea pe care Glad și „sora mea“ o dețineau în șopron, la ora cînd trebuiau să-i sosească lui Glad hainele de general, se ridica, incluzînd și roata, la vreo *treizeci și opt de lei*, dacă socotim fierul vechi la prețul maxim de 0,04 bani și dacă socotim uzura roții numai la procentul de 65 la sută. Roata avea nevoie de cîteva spițe, colacul mai trebuia îndreptat, butucul, de asemeni, avea nevoie de inele noi trase la foc de rotar. Dacă adăugăm și cantitatea inițială de seu, destul de mare, dar la un preț, să nu mai vorbim, strîns și depozitat în fișii de „sora mea“ în podul șopronului pe niște stinghii adunate de pe istmul bărcilor din portul *Metopolis*-ului și de pe malurile *Insulei Cailor*, stinghii așezate de ea transversal, putem zice că *suma totală atîngea patruzeci și trei de lei*. Suma era însă grevată de datorii, făcute în primul rînd la rotar pentru îndreptarea colacului, pentru facerea și prinderea inelelor pe butuc, pentru confecționarea — din tabla bidoanelor vechi, cutiilor de conserve, ligheanelor sparte — a jgheabului circular ce trebuia montat dedesubtul roții și în jurul fusului la o distanță egală cu raza roții; apoi, socotind și datoriile făcute pentru cîrpirea cazanelor vechi trebuincioase la topirea și rafinarea seului, înseamnă că Glad și „sora mea“ porneau fabrica de luminări de seu *cu un minus de cincizeci și șapte de lei*, dacă presupunem că rotarul n-ar fi ridicat costul operațiunilor și materialelor tuturor lucrărilor peste cifra rotundă de *o sută de lei*. Nu trecem deocamdată datoriile privind chiria șopronului, costul autorizației și taxele de întreprindere, plata de garanție și avansul de impozit anual etc., etc.

Toate, sume derizorii — s-ar zice. Nicidecum. Milioane. În caz de reușită, orice ban găurit înseamnă aur.

Personal, am contribuit la fondul de rulment al lui Glad și al „sorei mele“ — fond inexistent la acea dată — cu suma de *douăzeci și șapte lei numerar*. Bani nereturnabili, care

puteau să-mi aducă un câștig de sută la sută trimestrial, dacă venitul fabricii ar fi atins peste o mie de lei la fiecare trei luni. (Cu douăzeci și șapte de lei aș fi putut să-mi cumpăr o pereche de pantofi cu scîrț cum au funcționarii în pas cu moda, pe care să-i port un an, un an jumătate; cu aceiași bani aș fi putut să-mi schimb un sfert din acoperișul casei, să pun, adică, în loc de tablă, țiglă de Jimbolia cu scurgere dublă.) Nu mă obligasem la alte contribuții și-mi declinasem orice amestec și răspundere în întreprinderea de luminări de seu a lui Glad.

Numele și persoana mea n-aveau să figureze în nici un fel, în nici o relație și tranzacție pe parcursul întregii existențe a fabricii de luminări. În ceea ce privește noul mariaj al „sorei mele” cu Glad, care de fapt nici nu știu dacă era un mariaj și nu mă interesa (ea nu era desfăcută legal de tăietorul de lemne înrolat la *Lvov* ca ajutor de dulgher pe trenul-atelier), nu contribuiseam nici moral, nici material și nici n-aveam să contribui. Atît pe Glad, cît și pe „sora mea” aveam să-i salut, la măsura și timpul convenit, ca pe oricare cetățean din *Metopolis*. Faptul că ei nu mă vor vizita niciodată la casa mea de marmoră, aflată pe platoul de deasupra dealurilor carierei de piatră părăsită, nu putea constitui un fapt de interdicție. Nimeni nu mă vizita în genere, fie și numai pentru că n-avea ce vedea și primi de la mine și că era foarte greu de urcat pînă la casa mea fără să-ți pierzi degeaba cîteva ceasuri cu efort maxim, nemaivorbind că eu nu cultivam în nici un fel schimbul de vizite cu metopolisienii, ca și cu cei din *Cetatea de Lînă* sau din orașul *Mavrocordat*. (Dacă aveam ceva de discutat cu cineva ne întilneam la *Bodega Armeanului* din portul *Metopolis*-ului.) În plimbările pe care eu le făceam coborînd de pe dealurile mele spre orice parte a *Metopolis*-ului, mie îmi era desigur foarte ușor să mă opresc la casa unuia sau altuia, numai dacă insistă, și să schimb cîteva cuvinte de

politețe fără a mă angaja și a angaja altceva decît era deja existent în relațiile de mult știute între noi; purtarea mea obișnuită și neabătută de la regulă viza deopotrivă și șopronul de lîngă casa parohială unde se instalaseră Glad și „sora mea”.

Nu le puteam refuza sfaturile platonice, dar numai atunci cînd ele porneau din inițiativa mea. De pildă. Spusesem lui Glad să nu circule încă prin *Metopolis*, pînă nu va primi hainele de general. Va trebui să se mărginească la o activitate de interior, în incinta viitoarei lui fabrici de luminări. Asta pentru a nu grăbi într-un mod nefast primirea vreunei porecle groaznice din partea metopolisienilor care putea să-l apese toată viața și să-l stigmatizeze. De circulat prin *Metopolis*, să circule numai „sora mea”, care-și primise de mult porecla și n-avea cum să și-o mai modifice în bine; și-o primise încă de cînd avea 16 ani, cu patru ani înainte de a pleca în *Marmația*, după tăietorul de lemne: i se spusese *Iapa-Roșie*, pentru părul ei roșu și pentru altele. În afară de activitatea de interior, Glad, pe cît cu puțință, trebuia să evite să-i facă prea multe servicii preotului paroh care-l îngăduise în șopron; în definitiv avea să plătească chirie și basta. Mai ales, Glad să nu care cumva să primească să se urce în clopotniță în locul femeii-paracliser (folosită de preot și ca servitoare) și să tragă clopotele în locul ei, s-ar fi simțit asta imediat în *Metopolis*: femeia-paracliser își ia de obicei în clopotniță și lucrurile curente pentru spălat, gătit etc.; trage clopotul, mai spală o rufă, iar trage, curăță cartofii, taie morcovii și așa mai departe; uneori le face în același timp pe toate și, fiindu-i mîinile ocupate, își trece laba piciorului în lațul de jos al frînghieii de la clopot și trage după cum are pauze în lucrul ei și după cum e nuanța trasului de clopot pe care trebuie să apese — slujbă de sărbătoare, vecernie, deces, botez, parastas ș.a.m.d. Sînt lucruri care o interesează pe ea și nu pe altcineva.

În ceea ce privește *obligățiile lui Glad*, luate la venirea în *Metopolis*, în timpul prinzului aceuia de la casa parohială, *față de generalul Marosin*, astea îl scuteau de-a se expune prea mult în fața ochilor metopolisienilor, pentru că însuși Marosin fusese de acord, îi ordonase chiar, ca toate lucrările pe care Glad avea să i le facă pe timp de câteva săptămîni la fermă: repararea turnului de apă și a filtrelor, curățirea canalelor fermei, plonjarea în fluviu și înlocuirea printr-o muncă de scafandru a tuburilor aspirante de beton de sub pontoanele grădinilor de pe malul fluviului — urma să le execute numai noaptea, la lumina unor lămpi de buzunar sau a felinarului, și neînsoțit de nimeni, cu excepția „sorei mele“, *Iapa-Roșie*. Generalul Marosin nu dorea să se expună plîngerilor altor solicitanți care se îmbulzeau la porțile lui pe vremea asta de sărăcie și secetă; el nu folosea decît rude la lucrările fermei; și nu-l prefera ca angajat decît temporar pe Glad (cunoscător cumulard al mai multor meserii, om de munte); îl folosea numai temporar, dar nicidecum la lumina zilei. Mai ales că Glad, deși necunoscut în *Metopolis*, era abia ieșit din închisorile Marmației, era un om compromis și voia să-și ia viața de la capăt. Dar un timp trebuia să se ferească de a se viri în ochii oamenilor. Sfatul meu platonice în această privință cădea deci pe niște realități stricte la care însuși Glad se angajase și nu-l angajasem eu la ele, așa că timp de câteva săptămîni încheiate el n-a ieșit din programul prevăzut: în timpul zilei, lucru continuu de interior sub șopron la instalarea fabricii de luminări de seu; iar în timpul nopții, munca la lumina felinarului, la ferma Generalului Marosin, în orele fixate de acesta. *Iapa-Roșie*, în toate aceste săptămîni, avusese în plus față de Glad alergătura prin *Metopolis* după fier vechi și seu, după altele multe în *Insula Cailor*, *Cetatea de Lîină* etc.; apoi, bătaie de cap și timp pierdut pentru repararea roții la rotar, curățenie

generală în casa parohului și în Pavilionul de vară al Generalului Marosin.

Glad nu se abătuse cu o iotă de la prescripțiile sale, o singură dată acceptase să se urce totuși în clopotniță, în seara de 14 august, ajunul Sfintei Mării Mari, cînd femeia-paracliser (poreclită de metopolisieni „Notre-Dame“), deși își urcase acolo lăzile cu legume pentru punerea primelor murături ale anului, nu putea face față și la tragerea clopotelor și-l chemase pe Glad care primise cu o singură condiție: să tragă clopotele numai în clipele cînd îi indica femeia-paracliser prin vorbele „acum“ sau „încă o dată“, sau „trei lungi și două scurte“, după cum erau pauzele îngăduite de punerea legumelor în borcane; pentru că metopolisienii știau că la acea dată ea pune în fiecare an murături, acolo, pe podiumul de la clopotniță, în 20 de vase mari de sticlă; știau, de asemenea, că suita bătailor de clopot trebuia să însumeze, din pricina asta, 12 serii, adică 10 serii în pauzele dintre borcane, plus cele 2 serii, una înainte de începerea umplerii vaselor și una finală, după legarea la gură cu pînză de sac ceruită a ultimului vas.

La terminarea șirului neîntrerupt de săptămîni de lucru, respectate de Glad cu strictețe în toate, fabrica de luminări din șopron era instalată: roata reparată, fixată orizontal pe fusul de oțel, cu ținte nichelate pe toată circumferința de dedesubt a colacului; de fiecare țintă atîrnau feștile de ață de mărime egale; roata se învîrtea la cea mai mică atingere, chiar la atingerea unui deget de copil, și se putea roti ușor cu ciucurii ei de feștile deasupra jgheabului circular instalat dedesubt. Cazanele mari cu seu solidificat — rafinat prin fierbere repetată și prin amestecuri de plante colorante și frumos mirositoare de către *Iapa-Roșie* — așteptau gata pregătite, aliniate la peretele din fund al șopronului. Unul dintre cazane era deja pus pe pirostrie, nu departe de instalația roții. Lemnele erau pregătite și ele în stive, în mănunchiuri subțiri,

focul putea fi aprins sub *cazanul de serviciu* în orice clipă. Ibricele de turnare, montate deasupra colacului roșii, puteau începe să verse ordonat seul fierbinte, iar seul să lunece prin canalele de cădere spre feștile. Chiar și cele două foarfece mari, gata ascuțite — unul pentru Glad, altul pentru Iapa-Roșie — erau așezate la îndemână, pregătite să intre în funcțiune la tăierea luminărilor, când acestea se vor fi încheat din seul fierbinte, sub colacul roșii.

Lucrul la fermă fusese și el încheiat cu o exactitate aproape de ceasornic : nopțile de chin acolo se sfârșiseră și ele.

Așezat pe o stivă de lemne, în fața unei oglinzi prinse de cerceveaua ferestrei din stînga șopronului, Glad, aproape gol de sus pînă jos, slăbit, adus de spate, cu coastele ieșite și cu omoplații dezblehăiați, își bărbieria cu grijă de pe obrajii supți și palizi țepii blonzi și rari. Robia se terminase.

Iapa-Roșie plecase dis-de-dimineată, în ziua aceea de sfârșit de corvoadă, la ferma Generalului Marosin pentru a aduce, în sfârșit, acel ceva care avea să-l cruțe pe Glad de o poreclă rea în fața metopolisienilor. Pentru că lui Glad îi sosise clipa când avea să iasă, în fine, la lumina zilei pe străzile localității, să dea bună ziua și să i se răspundă sau nu la salut.

Spre ora prînzului Iapa-Roșie a intrat pe ușa șopronului cu un pachet mare sub braț. *Marosin se ținuse de cuvînt.* Iapa-Roșie rîdea și bătea cu palma în cartonul pachetului. Glad nu și-a întors capul spre ea, și-a continuat bărbieritul, a făcut numai un semn cu ajutorul cotului spre pantalonii roșcați, cămașa în romburi cenușii fără guler și spre șapca decolorată strînse toate ghemotoc într-un colț al șopronului, adică „ia-le și vezi ce faci cu ele“. Iapa-Roșie a așezat cu grijă pachetul de sub braț pe colacul roșii orizontale de la fabrica de luminări. S-a îndreptat spre colțul șopronului, a luat de acolo ghemotocul de haine vechi cu care Glad sosise în *Metopolis* atunci când ducea roata de la urmă pe șosea, le-a

desfăcut și le-a împăturit din nou cu grijă, le-a învelit într-o hîrtie curată pe care o avea pregătită și ascunsă la piept și le-a vîrit apoi într-un sac. Sacul cu hainele acelea lepădate avea să mi-l dea mie mai tîrziu Iapa-Roșie ; ei i le expediasem eu cu aproape două luni în urmă, mi le ceruse pe atunci, îl aștepta pe Glad să iasă din detenție și să-l îmbrace cu ceva cît de cît onorabil, erau niște vechituri rărite chiar la acea dată, le cumpărasem de la un telal din orașul *Mavrocordat* dînd în schimb o plapumă la fel de veche și mai primind pe deasupra și niște bani, folosiți de Glad și de Iapa-Roșie la costul călătoriei lor din *Marmația* pînă aici.

Glad, după ce a terminat bărbieritul, s-o fi pocnit de cîteva ori cu degetele uscate pe obrajii proaspăt spălați ca să le încerce moliciunea.

Apoi i-a cerut Iepeii-Roșii să-i desfacă pachetul adus de la Marosin.

Iapa-Roșie — îi tremurau mîinile — a rupt grăbită panglica pachetului care s-a deschis brusc, pereții de carton au căzut în jos și a ieșit la iveală un costum întreg de general, destul de uzat, de culoare kaki, dar fără pete mari... O tunică croită pe talie, cu patru buzunare închise prin clape, purtînd pe umeri umbre de kaki-închis și nedecolorate unde fuseseră cîndva epoleții auriți de general ; o pereche de pantaloni lungi și drepți, cărora li se scosese cu grijă benzile late ale vipuștilor roșii, dar le mai rămăsese urma precisă a verticalelor acelea maiestuoase ; apoi, o pereche de pantofi ascuțiți cu elastic, ciorapi, o cămașă din mătase cenușie rărită, dar cu gulerul întreg și cu nasturi de un roșu-imperial în formă de rozete ; o cravată neagră lucioasă cu nodul pătrat.

Glad s-a pieptănat și a început să se îmbrace cu mișcări încete în hainele de general.

Avea statura Generalului Marosin. Dar era mai subțire decît el. Gîtul lung, părul blond pieptănat lins și cu cărare,

ochii albaștri spălăciți care priveau în gol, îi dădeau lui Glad, în haine de general, o distincție pe care nu i-ai fi bănuț-o niciodată. Picioarele lungi și subțiri, care se frîngeau ușor la fiecare pas, deveneau și mai flexibile și zvelte sub pantalonii aceia cu tăietură de înaltă clasă.

Glad a făcut cîțiva pași sub șopron, îmbrăcat în hainele de general, în jurul fabricii lui de luminări, trecîndu-și ușor o palmă pe colacul lucios al roșii, făcînd-o să se învîrtească lin, cu hora feștilelor săltată jucăuș în aer.

Iapa-Roșie, aproape prăbușită de oboseală pe nisipul umed al șopronului, așezată mare și grea cu picioarele adunate sub ea, îl privea pe Glad, stînd rezemată cu spatele lat de un cazan de seu. Dar prea istovită de neodihnă, gîtul puternic și ars de soare i s-a frînt spre spate, capul i-a căzut pe un umăr și Iapa-Roșie a adormit, așa, cu ochii deschiși larg, privindu-l și prin somn pe Glad cum se mișcă, în jurul fabricii de luminări, în haine de general.

Seara, Glad a ieșit pentru întîia oară pe străzile Metopolis-ului și a cheltuit cîțiva lei la Bodega Armeanului și pentru o plimbare cu barca pînă la Cetatea de Lînă și înapoi.

Cînd s-a întors noaptea tîrziu la șopronul de lingă casa parohială, Glad căpătase, în sfîrșit, și porecla pe care eu, Milionarul, i-o pregătisem și i-o calculasem în așa fel, încît să nu primească nicidecum alta : metopolisienii l-au poreclit pe Glad în acea primă zi a lui de victorie, cînd ieșise îmbrăcat în hainele primite de la Marosin în schimbul a aproape două luni de corvoadă, **GENERALUL GLAD.**